

חזון האקדמיה והסיוט העסקי

העידן הנוכחי נשלט על ידי "המחשבה האחידה" הניאו-ליברלית אשר מציגה כל רעיון (ז"א אידיאה או עקרון) חברתי כחסר שחר. הניאו-ליברליזם טוען למעשה שהמציאות האנושית ניתנת להבנה ועיצוב על ידי ניתוח טכני של מאזנים חשבוניים, תוך התעלמות מן התופעות האנושיות הניצבות מאחורי החשבונות הנ"ל: הגורל של פעילות מסוימת נקבע על סמך "מאזן הרווח-הפסד" שלה לתקופה החשבונאית האחרונה ואילו התוכן הממשי של הפעילות הוא דבר משני שההתייחסות אליו דומה להתייחסות לגרפיקה המלווה את המאזן החשבונאי. קל וחומר שרעיונות מופשטים לגבי הארגון הראוי של החברה ומוסדותיה נתפסים כבלתי רלוונטיים.

התיאור הנ"ל הוא מופשט, כוללני ופשטני: בפרט, המחשבה האחידה עדיין לא הגיעה לשליטה מוחלטת במציאות האנושית ובשיח לגביה, אבל היא מתקדמת לכיוון זה ולמרות שהסיוט הנ"ל רחוק ממימוש שלם הרי שמימושו החלקי כבר גרם סבל אנושי רב. האיום על הקיום הבסיסי של רוב האנושות והנסיגה בביטחון הקיומי של רוב אוכלוסיית המדינה מקשים לדבר על מצב התרבות וההשכלה הגבוהה, ובכל זאת אלו דברים שיש לתת עליהם את הדעת.

למותר לציין שהמחשבה האחידה מתייחסת להשכלה הגבוהה כאל כל פעילות אנושית אחרת: גם אותה היא רואה אך ורק דרך השורה התחתונה של המאזן החשבונאי. אולם גם ניהול עסק מתוך התמקדות בשורה החשבונאית האחרונה מביא לניוונו בטווח הארוך (בשל העדר השקעה לטווח ארוך); קל וחומר לגבי ניהול מערכת שכל מהותה הינה התכוונות לטווח הארוך.

מחקר והוראה אקדמיים הן פעילויות המכוונות לעתיד הרחוק. המטרות של מחקר אקדמי תמיד נמצאות בטווח אשר נמדד בשנים (ספורות או רבות—תלוי במקרה). ההכשרה של תלמידי מחקר נושאת פרי רק לאחר שנים, והתועלת של הוראה לתואר ראשון באה לידי ביטוי במשך כל החיים של הסטודנטים לשעבר (בין אם הם מודעים לכך ובין אם לא). אכן, התועלת העיקרית של השכלה גבוהה אינה מתמצה במיומנויות הטכניות-יישומיות הנרכשות אלא בלמידה והפנמה של דרכי חשיבה וניתוח ובהעשרת העולם הפנימי של האדם. העושר התרבותי של האדם הוא (לכל הפחות) מטרה ראויה כשלעצמה, וכן כלי רב עוצמה (למרות שקשה לזהות את תרומתו משום שהוא פועל תמיד בשילוב עם כלים אחרים).

החזון הרעיוני של האקדמיה מתייחס לעושר התרבותי הנ"ל. הוא נסב על פיתוח אופני חשיבה ודיון, על יצירת ידע חדש והנחלתו. הוא מתייחס אל האדם כמטרה בפני עצמה ולא כאמצעי לשירות מטרות אחרות (ובפרט שיפור המאזן החשבונאי של תאגיד זה או אחר). בגלל סיבות אלו נמצאת האקדמיה, כל עוד היא נאמנה לעקרונותיה, בעימות מבני עם המחשבה האחידה הניאו-ליברלית. לכן, היא מהווה מטרה למתקפה של מקדמי האג'נדה הניאו-ליברלית אשר שואפים לחסל את אופייה העקרוני ולשמר רק את קליפתה המוסדית (תוך הכפפת פעילותה לעקרונות הניהול העסקי).

עודד גולדרייך, יוני 2011